

Att öka kunskapen om barnen i gruppverksamheter 2016

Per Åsbrink

Att öka kunskapen om barnen i gruppverksamheter 2016

Per Åsbrink

Arbetsrapport 2017:4
FoU Välfärd – Region Gävleborg
Layout: Gunilla Bloom Lundqvist

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	3
BAKGRUND	4
Syfte	4
Metod.....	4
Bortfall	4
DEL 1. RESULTAT TOTALT – VILKA ÄR BARNEN, 2016?.....	5
Antal barn	5
Barnens kön.....	5
Barnens ålder	6
Hur barnen bor.....	6
Rekryteringsvägar.....	7
Grupper 2016.....	8
Annat stöd	8
Problemen hos barnens föräldrar	9
Tidigare deltagande i grupp	11
Resultat – hur upplever barnen gruppverksamheten, 2016?	11
DEL 2. ÖPPNA FRÅGOR – BARNENS ÅSIKTER 2016	14
DEL 3. KOMMUNREDOVISNING 2016	16
SAMMANFATTNING	21
BILAGA 1. ENKÄT FÖR BARN OCH UNGDOMAR.....	22

Bakgrund

2011 startade FoU Välfärd en forskarcirkel med representanter för stödgrupperna för barn- och unga i länet vars föräldrar har problem med alkohol/narkotika, psykiska problem, använder våld eller befinner sig i separationskonflikt. Barngruppsverksamheterna har beskrivits i en rapport från forskarcirkeln. En gemensam dokumentationsmall har tagits fram för att fr.o.m. 2012 kunna samla in och sammanställa statistik från stödgrupperna samt dokumentera vad verksamheten har betytt för dem som deltagit.

Denna rapport omfattar sammanställda data för genomförda barngruppsverksamheter i länets kommuner under år 2016.

Syfte

Det finns ett behov av att öka kunskapen om barnen som deltar i gruppverksamheter, såsom familjeförhållanden, problem i familjen, andra stödåtgärder för det enskilda barnet samt barnens upplevelse av gruppverksamheten.

Metod

Barnen har besvarat en enkät (se bilaga 1). Gruppledarna har överfört svaren på dessa enkäter i en Excelmall. Resultatet från deltagande kommuner har sammanställts av FoU Välfärd.

Bortfall

Vi beräknar ett bortfall mellan 8–10 %. Det har varit hög närvaro vid avslutningsträffarna, då enkäterna har fyllts i. Bortfallet beror till största delen på frånvaro vid dessa.

Disposition

Del 1: Redovisning av resultatet totalt från sju kommuners gruppverksamheter.

Del 2: Barnens åsikter.

Del 3: Kommunredovisning.

DEL 1. Resultat totalt – Vilka är barnen, 2016?

Antal barn

Sju kommuner har inlämnat dokumentation kring barnen i gruppverksamheter för 2016. Totalt deltog 128 barn i gruppverksamheter i sju av länets kommuner. Fyra av sju kommuner har haft barngrupper under vår och höst terminen. Tre kommuner har haft grupper under endast en termin (vår eller höst) (tabell 1).

Tabell 1. Antalet barn i gruppverksamhet efter kommuner. 2012–2016. Antal barn.

	År					Totalt
	2012	2013	2014	2015	2016	
Sandviken	25	20	13	5*	14	77
Gävle	60	61	45	39	50	255
Söderhamn	16	14	15	21	18	84
Bollnäs	26	29	40	30	33	163
Ovanåker	5	5	4	12	5*	31
Ljusdal	19	12	9	12	3*	61
Hudiksvall	3	0	0	0	5*	8
Nordanstig	0	0	6	0	-	6
Totalt	154	141	132	119	128	685

*Grupper under en termin.

Barnens kön

Fler flickor (66 %) än pojkar (34 %) deltog i gruppverksamheterna under 2016. I jämförelse mellan 2015 och 2016 har andelen flickor ökat (från 58 till 66 %). Sammantaget för perioden 2012–2016 (se kolumn total) finner vi fler flickor (64 %) än pojkar (36 %) i gruppverksamheterna (tabell 2).

Tabell 2. Kön. 2012–2016. Antal och procent.

	År					Totalt
	2012	2013	2014	2015	2016	
Pojke	45	53	51	50	44	243
	29 %	38 %	39 %	42 %	34 %	36 %
Flicka	109	88	81	69	84	431
	71 %	62 %	61 %	58 %	66 %	64 %
Totalt	154	141	132	119	128	674
	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Barnens ålder

För 2016 noteras att 75 % av barnen är mellan 7–12 år och 20 % mellan 13–16 år. Totalt för perioden (2012 – 2016) finner vi att de flesta barnen är i åldersgruppen 7–12 år (78 %) (tabell 3). Medelåldern på barnen som deltagit i gruppverksamheterna under 2016 är 11 år (10,69).

Tabell 3. Åldersgrupp. 2012–2016. Totalt. Antal och procent.

	År					Totalt
	2012	2013	2014	2015	2016	
0 - 6 år	0	2	0	1	2	5
	0 %	1 %	0 %	1 %	2 %	1 %
7 - 12 år	115	119	106	89	96	525
	75 %	84 %	80 %	75 %	75 %	78 %
13 - 16 år	24	16	25	27	25	117
	16 %	11 %	19 %	23 %	20 %	17 %
17 - 20 år	15	4	1	2	5	27
	10 %	3 %	1 %	2 %	4 %	4 %
Totalt	154	141	132	119	128	674
	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Hur barnen bor

För 2016 noteras att 31 % av barnen bor växelvis hos mamma/pappa, 27 % med en ensamstående mamma och 16 % bor med båda sina biologiska föräldrar. Över perioden 2012–2016 (se kolumnen Total) finner vi att de vanligaste familjebilderna för barnen som deltar i barngruppsverksamheten är växelvisboende hos mamma/pappa (26 %) och att bo med en ensamstående mamma (25 %) (tabell 4).

Tabell 4. Hur bor barnet? 2012–2016. Totalt. Antal och procent.

Barnets familjesituation	År					Totalt
	2012	2013	2014	2015	2016	
Bor med båda föräldrarna	24	14	10	22	20	90
	16 %	10 %	8 %	18 %	16 %	14 %
Bor med förälder + styvförälder	31	28	28	26	19	132
	20 %	20 %	23 %	22 %	15 %	20 %
Bor med ensamstående mamma	43	35	36	20	35	169
	28 %	25 %	30 %	17 %	27 %	25 %
Bor med ensamstående pappa	9	11	9	8	7	44
	6 %	8 %	7 %	7 %	5 %	7 %
Växelvis boende hos mamma/pappa	33	34	32	32	40	171
	21 %	24 %	26 %	27 %	31 %	26 %
Familjehem – släkting placering	5	4	0	0	3	12
	3 %	3 %	0 %	0 %	2 %	2 %
Familjehem - främmande familjehem	6	12	6	11	3	38
	4 %	9 %	5 %	9 %	2 %	6 %
Annan familjesituation	3	3	0	0	1	7
	2 %	2 %	0 %	0 %	1 %	1 %
Totalt	154	141	121	119	128	663
	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Om vi kategoriserar barnens familjeförhållanden 2016 utifrån andel barn som lever med sina båda biologiska föräldrar respektive i andra familjeförhållanden finner vi att 16 % av barnen lever med sina båda biologiska föräldrar. En majoritet av barnen (84 %) lever alltså i splittrade familjer eller i andra familjeförhållanden (tabell 5).

Tabell 5. Andel barn i splittrade familjer. 2016. Totalt. Antal och procent

	Antal	Procent
Bor med båda biologiska föräldrarna	20	16
Andra familjeförhållanden	101	79
Placerad i familjehem eller annan familjesituation	7	5
Totalt	128	100

Rekryteringsvägar

För 2016 erhåller närmare hälften av barnen (49 %) information om barngruppsverksamheten via socialtjänsten, 19 % via sin släkt, bekanta eller kompisar och 12 % via skolan. Andelen barn som erhållit information från socialtjänsten har ökat mellan perioden 2012–2016, från 39 till 49 % (tabell 6).

Tabell 6. Information om barngruppen. 2012–2016. Totalt. Antal och procent.

Informatör	År					Totalt
	2012	2013	2014	2015*	2016	
Genom socialtjänsten	56	65	50	55	62	288
	39 %	50 %	48 %	53 %	49 %	47 %
Genom skolan	24	34	23	16	15	112
	17 %	26 %	22 %	16 %	12 %	18 %
Genom min släkt/bekanta/kompisar	43	31	20	21	24	139
	30 %	24 %	19 %	20 %	19 %	23 %
Genom annan	20	1	12	11	25	69
	14 %	1 %	11 %	11 %	20 %	11 %
Totalt	143	131	105	103	126	608
	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

*Bortfall=2.

Grupper 2016

Den vanligaste typen av gruppverksamhet i kommunerna 2016 var ”Barn till separerade föräldrar” (52 barn) följt av grupp för barn med ”Missbruk i familjen” (24 barn) och ”Psykisk ohälsa i familjen” (19 barn). Vissa kommuner har även haft grupper kring andra områden, Söderhamn har haft separata grupper för pojkar och flickor kring självkänsla (Peppgrupp) och Bollnäs har haft stödgrupper för barn i sorg (Sorggrupp) (tabell 7).

Tabell 7. Typ av grupp efter kommuner. 2016. Antal.

	Vilken grupp har avslutats							Totalt
	Missbruk i familjen	Psykisk ohälsa i familjen	Bevitnat våld i familjen	Barn till separerade föräldrar	Missbruk/psykisk ohälsa	Sorggrupp	Kill/tjepp (självkänsla)	
Sandviken	2	-	-	8	4	-	-	14
Gävle	10	15	13	12	-	-	-	50
Söderhamn	0	4	0	4	-	-	10	18
Bollnäs	12	0	0	15	-	6	-	33
Ovanåker	0	0	0	5	-	-	-	5
Ljusdal	0	0	0	3	-	-	-	3
Hudiksvall	0	0	0	5	-	-	-	5
Totalt	24	19	13	52	4	6	10	128

Annat stöd

För 2016 noteras att över hälften av barnen (58 %) inte erhåller något annat stöd än från barngruppverksamheten. Detta visar på gruppernas stora betydelse för dessa barn. 18 % erhåller särskilt stöd i skolan och 12 % är aktuella för insatser från socialtjänsten eller inom BUP (Barn- och ungdomspsykiatri)(tabell 8).

Tabell 8. Får barnet stöd från någon annan? 2012–2016. Totalt. Antal och procent.

Typ av stödinsatser	År					Totalt
	2012	2013	2014	2015	2016	
Nej, ingen annan hjälp	84	67	74	58	74	357
	55 %	48 %	61 %	49 %	58 %	
Ja, hjälp inom socialtjänsten	23	22	21	22	15	103
	15 %	16 %	17 %	18 %	12 %	
Ja, BUP	12	17	14	16	15	74
	8 %	12 %	11 %	13 %	12 %	
Ja, Barnhabiliteringen	2	1	1	2	0	6
	1 %	1 %	1 %	2 %	0 %	
Ja, Stöd i skolan	26	32	22	25	23	128
	17 %	23 %	18 %	21 %	18 %	
Ja, Barn och familjehälsan	7	5	2	4	4	22
	5 %	4 %	2 %	3 %	3 %	
Ja, annan hjälp	19	19	3	7	7	55
	12 %	14 %	2 %	6 %	5 %	
Totalt	154	140	122	119	128	663

För 2016 finner vi att 34 % av barnen erhåller *en* stödinsats utöver barngruppverksamheten och 8 % av barnen har två pågående stödinsatser utöver deltagande i gruppverksamheten. Andelen barn som inte är aktuell för andra insatser än i gruppverksamheten har ökat från 49 till 58 % mellan 2015 och 2016 (tabell 9).

Tabell 9. Antal andra stödinsatser? 2012–2016. Totalt. Antal och procent.

Antal andra insatser	År					Totalt
	2012	2013	2014	2015	2016	
0	84	68	70	58	74	354
	55 %	48 %	60 %	49 %	58 %	54 %
1	54	55	36	51	44	240
	35 %	39 %	31 %	43 %	34 %	36 %
2	13	13	8	5	10	49
	8 %	9 %	7 %	4 %	8 %	7 %
3	3	5	2	5	0	15
	2 %	4 %	2 %	4 %	0 %	2 %
Totalt	154	141	116	119	128	658
	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Problemen hos barnens föräldrar

De vanligaste problemen hos barnens föräldrar år 2016 är föräldrar som skiljt sig och inte kommer överens (55 %), missbruk (35 %) och psykiska problem (26 %). I jämförelse med 2015 har andelen barn med missbruk i familjen minskat (från 50 till 35 %), tabell 10).

Tabell 10. Problem i familjen. 2012–2016. Totalt. Antal och procent.

Typ av problem	År					Totalt
	2012	2013	2014	2015	2016	
Missbruk	84	70	48	59	43	304
	57 %	51 %	39 %	50 %	35 %	
Psykiska problem	26	18	21	25	32	122
	18 %	13 %	17 %	21 %	26 %	
Våld mellan vuxna i hemmet	16	9	7	10	16	58
	11 %	7 %	6 %	8 %	13 %	
Föräldrar som skilt sig och inte kommer överens	52	61	54	53	68	288
	35 %	45 %	44 %	45 %	55 %	
Andra problem	18	21	24	4	17	84
	12 %	15 %	20 %	3 %	14 %	
Totalt	147	136	122	118	124	647

*Bortfall=4.

För 2016 finner vi att det i genomsnitt förekommer drygt *ett* problem (1,41) i barnens familjer. I jämförelse mellan 2015 och 2016 har problemtyngden ökat (från 1,29 till 1,41) (tabell 11).

Tabell 11. Genomsnittligt antal problem i familjen. 2012–2016. Medelvärde.

År	Medel	Antal
2012	1,33	147
2013	1,32	136
2014	1,25	122
2015	1,29	119
2016	1,41	124
Totalt	1,32	648

Nedanstående tabell 12 beskriver vilken grupp som barnen deltagit i samt vilka problem man upplever i sin familj. Vilken grupp som barnen har deltagit i överensstämmer med vilket problem man upplever i sin familj. Vi noterar dock att för en del av barnen föreligger ytterligare problem i familjen. Som exempel, för de barn som deltagit i grupp rörande missbruk i familjen noteras att vissa barn även har erfarenhet av psykisk ohälsa i familjen, våld mellan vuxna eller separationskonflikter (tabell 12).

Tabell 12. Deltagande i typ av grupp jämfört problem i familjen. 2016. Antal

Vilken grupp har barnen deltagit i?	Problem i familjen					Totalt
	Missbruk	Psykiska problem	Våld mellan vuxna i hemmet	Föräldrar som skiljt sig och inte kommer överens	Andra problem	
Missbruk i familjen	22	6	2	8	0	24
Psykisk ohälsa i familjen	2	14	0	1	3	16
Bevitnat våld i familjen	5	2	12	4	0	13
Barn till separerade föräldrar	2	3	1	50	4	51
Annan grupp	12	7	1	5	10	20
Totalt	43	32	16	68	17	124

*Bortfall=4.

Tidigare deltagande i grupp

För gruppverksamheterna under 2016 noteras att de allra flesta barnen (76 %) aldrig tidigare har gått i grupp. Av de barn som tidigare har deltagit i gruppverksamhet har de flesta av barnen gått i grupp ”Barn till missbrukande föräldrar” (16 %) (tabell 13).

Tabell 13. Har barnet tidigare gått i grupp? 2012–2016. Totalt. Antal och procent.

	År					Totalt
	2012	2013	2014	2015	2016	
Nej, aldrig tidigare gått i grupp	110	100	88	79	97	474
	72 %	72 %	72 %	66 %	76 %	
Ja, grupp Missbruk i familjen	29	17	20	25	20	111
	19 %	12 %	16 %	21 %	16 %	
Ja, grupp Psykisk ohälsa i familjen	2	8	2	3	3	18
	1 %	6 %	2 %	3 %	2 %	
Ja, grupp Bevitnat våld i familjen	6	2	1	3	2	14
	4 %	1 %	1 %	3 %	2 %	
Ja, grupp Barn till separerade föräldrar	5	13	12	11	2	43
	3 %	9 %	10 %	9 %	2 %	
Annan grupp	4	6	1	1	10	22
	3 %	4 %	1 %	1 %	8 %	
Totalt	153	138	122	119	128	660

Resultat – hur upplever barnen gruppverksamheten, 2016?

Följande avsnitt redovisar resultatet av den del av enkäten där barnen får delge sina upplevelser kring att delta i barngruppen.

Mer än hälften (63 %) av barnen *instämmer helt* att gruppen har varit till *mycket god hjälp*, vi finner att 73 % av barnen *instämmer helt* att det har varit mycket bra att *träffa andra barn* med liknande erfarenheter (tabell 14).

Tabell 14. Om att gå i gruppen. 2016. Procent.

	Instämmer inte alls	2	3	4	Instämmer helt
Jag tycker att gruppen har varit till god hjälp	4	4	9	20	63
Jag har blivit lyssnad till i gruppen	1	1	3	15	80
Det har varit bra att träffa andra med liknande erfarenheter	2	2	10	12	73

Barnen får besvara ett antal frågor i enkäten som rör upplevda effekter efter att man avslutat gruppen. Där finner vi bl.a. att 38 % *instämmer helt* i att man har *lättare att be om hjälp* efter gruppen samt att 30 % *instämmer helt* i att man har *lättare att uttrycka sin känslor* efter att ha deltagit i gruppen (tabell 15).

Tabell 15. Efter gruppen 2016. Procent.

	Instämmer inte alls	2	3	4	Instämmer helt
Nu vet jag mer om missbruk m.m.	13	9	20	34	24
Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina föräldrar nu**	13	10	20	32	24
Nu har jag lättare att be om hjälp	7	6	21	27	38
Jag kan lättare uttrycka mina känslor*	7	7	24	32	30
Jag tänker mer på mig själv och vad jag behöver*	5	14	24	29	28
Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina kompisar*	8	9	31	26	27

*Bortfall=1 **Bortfall=2.

Genom att barnen får besvara enkätfrågorna utifrån en skala på 1-5, där 1=mycket dåligt och 5=mycket bra, går det att beräkna ett medelvärde. Där ett medelvärde kring 4 eller 5 är *positivt* och ett medelvärde kring 1 eller 2 är *negativt*.

Vid en sammanställning, i fallande skala, av medelvärden (skala 1–5) kring barnens upplevelser av gruppverksamheten under 2016 finner vi att det högsta medelvärdet (mest nöjd) rör upplevelsen av att ha *blivit lyssnad till i gruppen* (4,72) följt av upplevelsen av att ha *träffat andra barn med liknande erfarenheter* (4,52). Lägst medelvärde för 2016 noteras för frågan rörande *jag har lättare att säga vad jag tycker till mina föräldrar nu* (3,43) (tabell 16).

Tabell 16. Sammanställning medelvärden. Skala 1–5. 1 = mycket dåligt, 5 = mycket bra. 2015 och 2016. Medelvärde.

	2016 Medelvärde	2015 Medelvärde	Förändring 2015/2016
Jag har blivit lyssnad till i gruppen	4,72	4,67	+0,05
Det har varit bra att träffa andra barn med liknande erfarenheter	4,52	4,61	– 0,09
Jag tycker att gruppen har varit till god hjälp	4,35	4,45	– 0,10
Nu har jag lättare att be om hjälp när jag behöver det	3,84	3,84	+/-0,00
Jag kan lättare uttrycka mina känslor efter att jag gått i gruppen	3,70	3,97	– 0,27
Jag tänker mer på mig själv och vad jag behöver	3,62	3,56	+0,06
Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina kompisar	3,55	3,68	– 0,13
Vet mera om missbruk/psykisk sjukdom/våld/konflikter mellan vuxna	3,49	3,66	– 0,17
Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina föräldrar nu	3,43	3,49	– 0,06
Totalt medelvärde	3,91	3,99	– 0,08

I jämförelse mellan 2015 och 2016 (se kolumn förändring 2015/2016) noteras att det totala medelvärdet för alla frågorna har försämrats något (-0,08). För specifika frågor noterar vi förbättrade medelvärden mellan 2015 och 2016 rörande *jag tänker mer på mig själv och vad jag behöver* (+0,06) och *jag har blivit lyssnad till i gruppen* (+0,05) (tabell 16).

DEL 2. Öppna frågor – Barnens åsikter 2016

Barnen fick i slutet av enkäten skriva ner sina upplevelser av gruppverksamheten.

Vad är du mest nöjd med?		
Att kunna hjälpa andra i gruppen	Att man får prata och ha kul	Att man gör roliga saker
Att jag får prata med en vuxen jag litar på	Att jag fått hjälp	Att jag fått nya kompisar
Att få träffa andra med liknande problem och prata om det	Att jag kände igen två i min grupp, roligt göra aktiviteter, bra ledare	Att man inte känner sig ensam, att andra har upplevt samma sak. Att man får säga vad man vill utan att bli dömd för det och andra förstår
Att det är okey att vara ledsen	Att jag fick veta mer saker och om man inte vågar säga vissa saker	Att jag vågar berätta saker som jag inte hade gjort till någon tidigare
Att de lyssnade på mig	Att få nya vänner	Att man har blivit lyssnad på
Att alla lyssnade bra & jag fick prata av mig. Det var också bra att se att man inte var ensam	Att få träffa folk som gått igenom nästan samma sak	Att få träffa andra som också har skilda föräldrar och få prata om hur dom har det. Och få lära sig hur man ska göra när man inte vet riktigt
Att alla i gruppen kom nära varandra	Att få leka och fika	Att få träffa andra och veta mer
Alla har samma problem	Att dom har hjälpt en	Att få prata
Att man kan säga vad man tycker och känner	Att mina problem och känslor har fått blivit hörda och jag vet att det som sägs i gruppen, stannar i gruppen	Att vara här är ett sätt för mig att komma bort från mamma ibland, att få vara ifred
Man får hjälp. Man får göra roliga saker, kolla på film, pyssla, rita. Lyssna på böcker och vara med andra som har varit med om samma sak	Att träffa andra och hjälp med mitt självförtroende	Att prata med andra ungdomar som har varit med om samma sak som mig och uttrycka mig mer
Att prata om psykisk ohälsa	Att träffa nya barn och att jag lär mig mer	Gruppen har varit något att se framemot
Att se att man inte är ensam	Att umgås med personer man aldrig har träffat	Avslutningen med bowling och att träffa nya kompisar
Det var mycket bättre och roligare än jag trodde från början	Det var roligt att gå i grupp, att få säga vad man känner och tycker	Det är mycket det vi pratar om som jag tycker är bäst med att gå i den här gruppen
Det är mycket roligt och man förstår mycket	Jag har fått sagt vad jag känner och jag känner mig mer accepterad.	Jag blev starkare som person och det kändes skönt att prata med fler. Både i min ålder och vuxna
Dom som styrde gruppen	Fått nya kompisar. Blir arg på ett bättre sätt	Jag har fått prata
Fått träffa andra som har det som jag. Fått mer stöd	Jag är mest nöjd över att jag blivit mer självsäker efter att ha gått i grupp.	Man går med andra ungdomar som har liknande problem och att man får tips
Att min röst blev hörd	Jag tycker det var bra att prata om missbruk	Titta på film och äta popcorn
Samhörigheten i gruppen	Mellis, sagospel	Träffa barn med samma problem

Vad skulle kunna vara bättre?		
Att det var på helgen	Att vara i Bollhavet mer	Den är bra som den är
Att få gå längre i gruppen	Att vi körde mer lekar	Fler gånger
Om ledarna tänker på att alla borde få prata lika mycket	Man varierar vad som händer, man gör olika saker	Jag vill ha mer arbetsuppgifter där man rör sig mer t.ex. linjen: alltid - aldrig.
Att man haft fler barn i gruppen	Att man lär känna dom i gruppen bättre	Jag vill ha tidigare på dagen
Att man kunde spela en teater om missbruk för sina föräldrar	Att man kanske gör saker utanför själva Grindhuset	Att man pratade om hur man ska göra när ens förälder blir arg eller får ångestattacker
Jag vet inte, jag tycker att gruppen är jättebra som den är	Att man skulle prata mer om vad man har gått igenom, även om det är jobbigt så blir det bättre sen	Kanske att prata om mera allvarliga saker som i detta fall psykisk sjukdom
Kolla på film lite oftare	Lite fler lekar	Lite mer prat om missbruk
Lite längre lekstund	Lite mera fri lek	Längre grupptid
Ha något annat istället för "rundan"	Jag tycker allt var perfekt!	Mer tid, längre träffar, annat fika
Mera ute, mera glass	Om det var fler i min ålder	Prata mer om problemen
Prata mindre om beroende	Ritstund	Visa mer "reklam" att gruppen finns. Hade ingen aning om den förut

Har du något mer att säga?		
Att alla som behöver ska få gå i grupp	Grinden är bäst!	Hej då! Jag vill gå igen!
Gruppen för åk 4, 5, 6 var för stor spridning av åldrar. Det kändes som gruppen var för mindre barn. Man är olika mogen.	Att det alltid varit trevligt att gå/komma till grupp	Att Grinden är bra! Evigt tacksam. Grinden borde fler gå till!!
Att jag vill tacka för all hjälp och tiden med Er	Att jag är supernöjd med gruppen	Ibland tycker jag det varit jobbigt att gå till gruppen när syskon bråkade med varandra
Bra att kunna prata om saker som hänt	Det har varit roligt att få träffa er	Det har varit jätteroligt!
Jag vill aldrig sluta här	Jag vill gå i en till grupp	Jag älskar gruppen
Vill inte gärna prata om den som är död men har ändå lyssnat och fått tankar av de andra	Tack! Det ni ledare gör förändrar liv!!	Johanna och Fredrik har varit underbara ledare över gruppen. Varje onsdag har jag älskat
Johanna, Fredrik och Maria är grymt BRA!!	Jätteroligt	Kul med mycket lek!
Skönt att komma hit	Stort tack till alla!	Tack för all hjälp

DEL 3. Kommunredovisning 2016¹

Följande avsnitt redovisar resultatet uppdelat på de sju kommunerna som har haft barngruppsverksamheter under 2016.

Den vanligaste typen av gruppverksamhet i kommunerna 2016 var ”Barn till separerade föräldrar” (52 barn). Gävle och Bollnäs har haft grupp för ”Barn till missbrukande föräldrar”. Gävle har haft grupp för ”Barn som bevittnat våld” samt Gävle och Söderhamn grupp för ”Barn till föräldrar med psykisk ohälsa ” (tabell 17).

För 2016 totalt noteras fler barn (antal 128) i gruppverksamhet länets kommuner i jämförelse med 2015 (antal 119). Som exempel, vi noterar fler barn i grupp för barn till separerade föräldrar 2016 jämfört med 2015 (tabell 17).

Tabell 17. Antal barn i gruppverksamhet efter kommun 2016. 2015 inom parantes.

	Missbruk i familjen	Psykisk ohälsa i familjen	Bevittnat våld i familjen	Barn till separerade föräldrar	Annan grupp (ex. Sorg, Självkänsla)	Totalt 2016
Sandviken	2 (0)	0 (0)	0 (0)	8 (5)	4 (0)	14 (5)
Gävle	10 (16)	15 (12)	13 (7)	12 (4)	0 (0)	50 (39)
Söderhamn	0 (13)	4 (0)	0 (0)	4 (2)	10 (6)	18 (21)
Bollnäs	12 (12)	0 (0)	0 (0)	15 (7)	6 (11)	33 (30)
Ovanåker	0 (0)	0 (0)	0(0)	5 (12)	0 (0)	5* (12)
Ljusdal	0 (0)	0 (0)	0 (0)	3 (12)	0 (0)	3* (12)
Hudiksvall	0 (-)	0 (-)	0 (-)	5 (-)	0 (-)	5* (-)
Totalt	24 (41)	19 (12)	13 (7)	52 (42)	20 (17)	128 (119)

*Data halvår.

Den totala genomsnittliga medelåldern på barnen som deltagit kommunernas gruppverksamheter 2016 är 11 år (10,69), vilket är ungefär samma medelålder som 2015 (10,60). För enskilda kommuner 2016 noteras, som exempel, en medelålder för Gävle på drygt 11 år (11,16) och för Bollnäs på 10 år (9,88) (tabell 18).

¹ Observera att det är vanskligt att jämföra mellan kommuner pga. den ojämna fördelningen av antalet barn.

Tabell 18. Ålder. Kommuner. 2016 jämfört 2015. Ålder (medelålder).

	Medelålder 2016	Antal 2016	Medelålder 2015
Sandviken	11,93	14	7,80
Gävle	11,16	50	10,59
Söderhamn	10,94	18	10,90
Bollnäs	9,88	33	11,97
Ovanåker	8,60	5	8,92
Ljusdal	10,67	3	9,50
Hudiksvall	9,00	5	-
Totalt	10,69	128	10,60

I jämförelse mellan 2015 och 2016 totalt (se procent inom parantes) har andelen flickor i gruppverksamheterna ökat (från 58 till 66 %). T.ex. i Gävle har andelen flickor ökat från 51 till 64 % och i Söderhamn från 57 till 67 % (tabell 19).

Tabell 19. Kön. Kommuner. 2016. 2015 procent inom parantes. Antal och procent.

	Kön barn		Totalt
	Pojke	Flicka	
Sandviken	2	12	14
	14 % (60)	86 % (40)	100 %
Gävle	18	32	50
	36 % (49)	64 % (51)	100 %
Söderhamn	6	12	18
	33 % (43)	67 % (57)	100 %
Bollnäs	15	18	33
	45 % (33)	55 % (67)	100 %
Ovanåker	2	3	5
	40 % (25)	60 % (75)	100 %
Ljusdal	0	3	3
	0 % (50)	100 % (50)	100 %
Hudiksvall	1	4	5
	20 % (-)	80 % (-)	100 %
Totalt	44	84	128
	34 % (42)	66 % (58)	100 %

Flest barn bor i växelvis boende hos mamma/pappa (40 barn) följt av boende hos en ensamstående mamma (35 barn). För 2016 noteras, som exempel, att i Gävle bor 19 barn hos ensamstående mamma och 12 barn i växelvis boende och i Bollnäs 6 barn hos båda biologiska föräldrarna och 9 barn hos en ensamstående mamma (tabell 20).

Tabell 20. Hur bor barnet? Kommuner. 2016. Antal.

	Hur bor barnet?						Totalt
	Båda föräldrar	Förälder + styvförälder	Ensamstående mamma	Ensamstående pappa	Växervis boende	Familjehem/ Annan familjesituation	
Sandviken	2	2	4	0	5	1	14
Gävle	8	7	19	1	12	3	50
Söderhamn	4	3	2	1	6	2	18
Bollnäs	6	2	9	3	12	1	33
Ovanåker	0	2	0	0	3	0	5
Ljusdal	0	2	0	0	1	0	3
Hudiksvall	0	1	1	2	1	0	5
Totalt	20	19	35	7	40	6	128

Totalt för alla kommuners gruppverksamheter var de flesta barn i åldern 7–12 år (antal 96). I Bollnäs noteras en ökning av antalet barn i 7–12 år (från 16 till 31 barn) och en minskning av barn i 13–16 år (från 13 till 2 barn) mellan 2015 och 2016 (tabell 21).

Tabell 21. Åldersgrupp. Kommuner. 2016. 2015 procent inom parantes. Antal

	Åldersgrupp				Totalt
	0 - 6 år	7 - 12 år	13 - 16 år	17 - 20 år	
Sandviken	0 (1)	9 (4)	4 (0)	1 (0)	14
Gävle	2 (0)	31 (30)	13 (8)	4 (1)	50
Söderhamn	0 (0)	12 (16)	6 (5)	0 (0)	18
Bollnäs	0 (0)	31 (16)	2 (13)	0 (1)	33
Ovanåker	0 (0)	5 (12)	0 (0)	0 (0)	5
Ljusdal	0 (0)	3 (11)	0 (1)	0 (0)	3
Hudiksvall	0 (-)	5 (-)	0 (-)	0 (-)	5
Totalt	2 (1)	96 (89)	25 (27)	5 (2)	128

De flesta av barnen i länets kommuner erhöll information om gruppverksamheten via *socialtjänsten* följt av *släkt/bekanta/kompisar* samt *genom annan*, vilket framför allt är genom psykiatrin, beroendemottagningen och Bilda (tabell 22).

Tabell 22. Information om barngruppen. Kommuner. 2016. 2015 inom parantes. Antal

	Information om barngruppen				Totalt
	Genom socialtjänsten	Genom skolan	Genom min släkt/bekanta/kompisar	Genom annan	
Sandviken	5 (0)	2 (0)	3 (2)	4 (3)	14
Gävle*	25 (22)	8 (1)	8 (9)	7 (2)	48
Söderhamn	6 (10)	0 (1)	5 (2)	7 (3)	18
Bollnäs	16 (12)	6 (10)	9 (5)	2 (3)	33
Ovanåker	3 (8)	0 (2)	2 (2)	0 (0)	5
Ljusdal	2 (3)	0 (2)	0 (1)	1 (0)	3
Hudiksvall	5 (-)	0 (-)	0 (-)	0 (-)	5
Totalt	62 (55)	16 (16)	27 (21)	21 (11)	126

* Bortfall = 2.

Har barnen ytterligare stödinsatser, förutom deltagande i gruppverksamheten? De allra flesta barnen (antal 74) har inte några kompletterande stödinsatser. För de barn som har andra stödinsatser är *stöd i skolan* (antal 23) vanligast följt av stöd inom *socialtjänsten* och *BUP* (antal 15). Barnen har i genomsnitt närmare *en* ytterligare stödinsats (0,50) (se kolumn medelvärde). Vi noterar bl.a. att barnen som deltar i gruppverksamhet i Sandviken i genomsnitt har *en* kompletterande stödinsats (0,86) förutom deltagande i grupp (tabell 23).

Tabell 23. Får barnet stödinsatser från någon annan? Kommuner. 2016. Antal. Medelvärde.

	Andra stödinsatser, antal						Totalt	Antal stödinsatser medelvärde
	Nej	Socialtjänst	BUP	Stöd i skolan	Barn och familje-hälsan	Annan hjälp		
Sandviken	3	3	1	4	2	2	14	0,86
Gävle	28	6	8	7	1	3	50	0,50
Söderhamn	12	3	4	2	0	0	18	0,50
Bollnäs	21	2	2	9	1	1	33	0,45
Ovanåker	5	0	0	0	0	0	5	0,00
Ljusdal	1	0	0	1	0	1	3	0,67
Hudiksvall	4	1	0	0	0	0	5	0,20
Totalt	74	15	15	23	4	7	128	0,50

De vanligaste problemen i barnens familjer är separationskonflikter mellan föräldrar och missbruk hos förälder. I Gävle uppger barnen även *psykiska problem i familjen* samt *våld mellan vuxna i hemmet*, Gävle har under 2016 även haft gruppverksamheter som riktar sig till barn med dessa problem i sina familjer (tabell 24).

Tabell 24. Problem i familjen. Kommuner. 2016. Antal. Medelvärde.*

	Problem i familjen					Totalt	Antal problem medelvärde
	Missbruk i familjen	Psykiska problem i familjen	Våld mellan vuxna i hemmet	Föräldrar som skiljt sig och inte kommer överens	Andra problem i familjen		
Sandviken	7	5	1	10	4	14	1,93
Gävle	17	18	14	17	3	49	1,41
Söderhamn	8	5	0	7	3	15	1,53
Bollnäs	10	4	1	21	6	33	1,27
Ovanåker	1	0	0	5	0	5	1,00
Ljusdal	0	0	0	3	0	3	1,00
Hudiksvall	0	0	0	5	1	5	1,20
Totalt	43	32	16	68	17	124	1,41

* Bortfall = 4.

För 2016 finner vi att det i genomsnitt förekommer drygt *ett* problem (1,41) i barnens familjer (se kolumn medelvärde). För Sandviken noteras att barnen i gruppverksamheterna i genomsnitt har *två* samtidiga problem (1,93) i sin familj (tabell 24).

Nedanstående tabeller (tabell 25 och 26) redovisar för medelvärdet utifrån barnens bedömningar i enkäten om värdet med att gå i gruppen under 2016. Ju närmare värdet 5,0 desto bättre ”betyg”.

Som exempel, finner vi att barnen som gått i grupp i Bollnäs har gett värdet 4,82 rörande frågan ”Jag har blivit lyssnad till i gruppen”, i jämförelse med 2015 då värdet på samma fråga var 4,70, vilket alltså innebär ett förbättrat värde i jämförelse mellan 2015 och 2016 (tabell 25).

Tabell 25. Om att gå i gruppen. 2016 jämfört 2015. 1 = Mycket dåligt, 5 = Mycket bra. Medelvärde.

	Jag tycker att gruppen har varit till god hjälp		Jag har blivit lyssnad till i gruppen		Det har varit bra att träffa andra barn med liknande erfarenheter	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Sandviken	4,71	3,80	4,93	4,40	4,93	4,00
Gävle	4,40	4,54	4,64	4,64	4,66	4,56
Söderhamn	4,56	4,76	4,72	4,86	4,44	4,81
Bollnäs	4,21	4,33	4,82	4,70	4,27	4,60
Ovanåker	5,00	4,42	4,80	4,75	5,00	4,75
Ljusdal	4,67	4,17	5,00	4,42	5,00	4,50
Hudiksvall	2,20	-	4,00	-	3,00	-
Totalt	4,35	4,45	4,72	4,67	4,52	4,61

Barnen fick även besvara frågor i enkäten rörande upplevda effekter efter att ha deltagit i gruppverksamheten. Vi finner där, till exempel, att barnen som gått i grupp i Sandviken 2016 har gett ett gott betyg rörande frågan ”Nu vet jag mera missbruk...” (3,86). Samt att man upplever att det efter gruppen har blivit ”Lättare att be om hjälp när jag behöver det” (4,00), vilket är ett förbättrat värde i jämförelse med 2015 (3,60) (tabell 26).

Tabell 26. Efter gruppen. 2016 i jämfört med 2015. 1 = Mycket dåligt, 5 = Mycket bra. Medel.

	Vet mer om missbruk/ psykisk ohälsa/ våld/konflikter mellan vuxna		Lättare att säga vad jag tycker till mina föräldrar nu		Lättare att be om hjälp när jag behöver det		Lättare uttrycka mina känslor efter att jag gått i gruppen		Tänker mer på mig själv och vad jag behöver		Lättare att säga vad jag tycker till mina kompisar	
	- 16	- 15	- 16	- 15	- 16	- 15	- 16	- 15	- 16	- 15	- 16	- 15
Sandviken	3,86	3,20	3,50	3,00	4,00	3,60	3,86	3,60	3,79	2,60	3,71	4,40
Gävle	3,64	3,72	3,57	3,92	3,92	4,08	3,65	4,05	3,59	3,56	3,49	3,77
Söderhamn	3,39	4,47	3,78	3,90	4,17	4,38	4,11	4,48	4,00	4,19	3,78	4,05
Bollnäs	3,00	3,27	3,00	2,80	3,48	3,30	3,52	3,53	3,42	3,30	3,52	3,33
Ovanåker	4,40	4,00	4,00	3,08	4,40	3,50	4,00	4,00	3,00	3,17	3,20	3,58
Ljusdal	4,33	3,33	4,00	3,75	4,00	3,92	4,00	4,08	4,00	3,92	4,00	3,42
Hudiksvall	3,20	-	2,60	-	3,00	-	3,00	-	3,80	-	3,20	-
Totalt	3,49	3,66	3,43	3,49	3,84	3,84	3,70	3,97	3,62	3,56	3,55	3,68

Sammanfattning

Barnstödsgrupperna i de flesta av Gävleborgs kommuner är idag en etablerad verksamhet. En utmaning för kommunerna är marknadsföringen av gruppverksamheten så att fler barn ges möjlighet att delta i grupp. Det finns ett ständigt behov av att informera om barnstödsgruppernas existens, dels internt inom socialtjänsten, dels externt gentemot skolor, hälso- och sjukvård mm om att denna möjlighet att få stöd finns för barn i utsatta situationer. Socialtjänsten är idag den vanligaste rekryteringsvägen, vilket visar på ett kontinuerligt behov av att informera externt t.ex. via skolan.

Grupp för barn till separerade föräldrar är den vanligaste gruppverksamheten i länets kommuner följt av grupp för barn till missbrukande föräldrar. Beroende på antal gruppledare med utbildning i olika material kan kommunerna även starta olika grupper och vara flexibel efter barnens behov. Som exempel, Söderhamn har under 2016 haft kill- och tjejgrupper kring ämnet självkänsla.

Barnen som deltar i grupp är i genomsnitt 11 år, fler flickor än pojkar, de flesta barnen bor växelvis hos sin mamma/pappa eller med en ensamstående mamma. För många av barnen är det första gången man deltar i en gruppverksamhet. Mer än hälften av barnen är inte aktuella för några andra stödinsatser, för de barn som har andra insatser är *stöd i skolan* den vanligaste.

De vanligaste problemen i barnens familjer är separationskonflikter mellan föräldrarna och missbruk hos förälder. I genomsnitt har barnen något mer än *ett* pågående problem i sin familj. För vissa barn föreligger alltså ytterligare problem i familjen, förutom den familje-problematik som man går i grupp för. Som exempel, för en del barn som deltar i grupp rörande missbruk i familjen noteras att man även har en förälder med psykisk ohälsa, man upplever våld mellan vuxna eller separationskonflikter mellan föräldrarna.

Att verksamheten är betydelsefull för de barn som deltar visar de höga betyg som barnen ger den i enkäten. Barnen tycker överlag att gruppen varit till stor hjälp. Det man är allra mest nöjd med är att bli lyssnad på och att få träffa andra barn med liknande erfarenheter.

Barnens öppna kommentarer i enkäten visar med all tydlighet att gruppen ger barnen en frizon att prata öppet om saker man aldrig tidigare har pratat med någon annan om. Man lär sig även strategier i att bättre kunna hantera sin frustration över tillståndet i sin familj.

Att jag vågar berätta saker som jag inte hade gjort till någon tidigare.

Att man inte känner sig ensam, att andra har upplevt samma sak. Att man får säga vad man vill utan att bli dömd för det och andra förstår.

Fått nya kompisar. Blir arg på ett bättre sätt.

Bilaga 1. Enkät för barn och ungdomar

Vi vill gärna veta vad Du har tyckt om att gå i grupp. Detta hjälper oss att förbättra vårt arbete.

1) Pojke eller flicka? ☐ Pojke ☐ Flicka	2) Hur gammal är du? Ålder: <input type="text"/>
3) Hur bor du? ☐ Bor med båda mina föräldrar ☐ Bor med en förälder + styvförälder ☐ Bor med ensamstående mamma ☐ Bor med ensamstående pappa ☐ Bor växelvis hos mina föräldrar ☐ Bor i familjehem – hos släktingar ☐ Bor i familjehem – hos andra vuxna ☐ Annat boende	4) Hur fick du/ni i familjen reda på barngruppen? ☐ Genom socialtjänsten ☐ Genom skolan ☐ Genom min släkt/bekanta/kompisar Genom annan – vilken då? <input type="text"/>
5) Får du hjälp från någon annan? (flera alternativ) ☐ Nej, ingen annan hjälp ☐ Ja, annan hjälp inom socialtjänsten ☐ Ja, BUP (Barnpsykiatri) ☐ Ja, Barnhabiliteringen ☐ Ja, stöd i skolan ☐ Ja, Barn och Familjehälsan Annan hjälp – från vem? <input type="text"/>	6) Vilket/vilka problem finns i din familj? ☐ Missbruk ☐ Psykiska problem ☐ Våld mellan vuxna i hemmet ☐ Föräldrar som skiljt sig och inte kommer överens ☐ Andra problem Andra problem – vilka då? <input type="text"/>
7) Vilken grupp har du just avslutat? ☐ Missbruk ☐ Psykisk ohälsa ☐ Upplevt våld ☐ Barn till separerade föräldrar Annan grupp – vilken då? <input type="text"/>	8) Har du tidigare gått i grupp? (fler alternativ) ☐ Nej, har aldrig tidigare gått i grupp ☐ Ja, grupp Missbruk ☐ Ja, grupp Psykisk ohälsa ☐ Ja, grupp Upplevt våld ☐ Ja, grupp Barn till separerade föräldrar ☐ Ja, annan grupp Annan grupp – vilken? <input type="text"/>
9) Går din manna/pappa/styvförälder i grupp nu? ☐ Nej ☐ Ja, föräldragrupp, på samma ställe som jag ☐ Ja, grupp för föräldrar på annat ställe ☐ Vet ej	

Om att gå i gruppen

Här kommer ett antal påståenden. Håller du med om påståendet eller inte, så talar du om detta via att kryssa i rutorna.

10) Jag tycker att gruppen har varit till god hjälp. ☐ Instämmer inte alls ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ Instämmer helt
11) Jag har blivit lyssnad till i gruppen. ☐ Instämmer inte alls ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ Instämmer helt
12) Det har varit bra att träffa andra barn/ungdomar med liknande erfarenheter. ☐ Instämmer inte alls ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ Instämmer helt

Frågorna fortsätter på andra sidan!

Efter gruppen

13) Nu vet jag mera om missbruk/psykisk sjukdom/våld eller konflikter mellan vuxna.

Instämmer inte alls 2 3 4 Instämmer helt

14) Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina föräldrar nu

Instämmer inte alls 2 3 4 Instämmer helt

15) Nu har jag lättare att be om hjälp när jag behöver det.

Instämmer inte alls 2 3 4 Instämmer helt

16) Jag kan lättare uttrycka mina känslor efter att jag gått i gruppen.

Instämmer inte alls 2 3 4 Instämmer helt

17) Jag tänker mer på mig själv och vad jag behöver.

Instämmer inte alls 2 3 4 Instämmer helt

18) Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina kompisar.

Instämmer inte alls 2 3 4 Instämmer helt

Skriva fritt

Här får du skriva fritt om vad du tyckte var bra med att gå i grupp och vad som du skulle vilja ändra på.

19) Vad är Du mest nöjd med när det gäller att gå i gruppen?

20) Vad skulle kunna vara bättre med gruppen?

21) Har Du något mer som du vill säga?

Tack för dina svar!

Att öka kunskapen om barnen i gruppverksamheter 2016

Beställ arbetsrapporten från:
gunilla.blom.lundqvist@regiongavleborg.se
FoU Vårld – Region Gävleborg
Gävle sjukhus, ingång 11
801 87
Tel: 026-65 02 68